

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

факультет цивільного захисту

кафедра управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія прийняття управлінських рішень

обов'язкова професійна

за освітньо-професійною програмою "Управління пожежною безпекою"

підготовки	за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
у галузі знань	26 "Цивільна безпека"
за спеціальністю	261 "Пожежна безпека"

форма навчання очна (денна)

Рекомендовано кафедрою управління та організації діяльності
у сфері цивільного захисту на 2022-2023 навчальний рік.
Протокол від «25» серпня 2022 року № 1.

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Теорія прийняття управлінських рішень»

2022 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Теорія прийняття управлінських рішень» необхідні для прийняття здобувачами оптимальних управлінських рішень в їх подальшій професійній діяльності. Знання основних категорій науки управління, різних підходів, що набуті в практиці управління натепер, дають змогу скористатися ними та більш свідомо приймати рішення в вирішенні завдань та в конкретній ситуації. Застосовують для практичної діяльності керівників усіх рівнів управління у виконанні завдань органами та підрозділами системи цивільного захисту.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне оволодіння принципами, методами, функціями, в цілому, технологією управління на кожному етапі прийняття рішень та етапах життєвого циклу організацій (органів та підрозділів системи цивільного захисту).

Матеріал курсу ґрунтується на поєднанні наукових знань, набутті умінь та навичок, а також, врахуванні рис особистості керівників в процесі управління. Тому у викладанні курсу практичні заняття – це своєрідний практикум з прийняття управлінських рішень в запропонованих ситуаціях.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Ляшевська Олена Іванівна, викладач кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту факультету цивільного захисту, кандидат наук з державного управління, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, викладацька кафедри №120.
E-mail	Liashevaska@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	моделювання оптимальних управлінських рішень, державне управління, ризик-орієнтовані моделі, цивільний захист.
Професійні здібності	Професійні знання, інноваційний підхід до розвитку професійних знань та навичок, постійне самовдосконалення, значний досвід викладацької діяльності.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	https://bit.ly/314NiRz

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 120. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета викладання дисципліни: формування у майбутніх фахівців з базовою вищою освітою необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з питань організації та управління підрозділами або окремими підлеглими виконавцями, спрямованого на виконання покладених на них завдань, уміння правильно планувати, організовувати, мотивувати та контролювати хід виконання завдань, дотримуватись принципів та правильно застосовувати методи до своїх підлеглих, засвоєння основних принципів організації управлінської діяльності.

Завдання навчальної дисципліни: навчити здобувачів вирішувати основні організаційно-управлінські задачі на основі вивчення форм та методів розв'язання головних проблем управлінської діяльності в галузі організації цивільного захисту, а саме такі його аспекти, як

інформаційне, документаційне, правове, кадрове забезпечення, а також правила та положення наукової організації праці.

Після вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні набути та отримати:

знання:

- основні категорії, етапи розвитку та напрямки удосконалення науки управління;
- основні цілі та завдання управління;
- основні функції, принципи та методи управління істуту;
- сутність, значення та основні напрямки аналітичної роботи;
- напрямки наукової організації праці, її зміст та принципи;
- класифікацію, умови та етапи прийняття управлінських рішень;
- методи оптимізації управлінських рішень;
- сутність, значення прогнозування в діяльності цивільного захисту та основні методи

прогнозування;

- сутність, значення моделювання та правила і порядок створення моделей.

уміння:

- правильно оцінювати ситуацію і керувати підлеглим колективом;
- аналізувати свою професійну діяльність;
- приймати ефективні управлінські рішення, організовувати їх виконання;
- використовувати адміністративно-розпорядчі методи управління;
- розробляти плануючу документацію підрозділу, вести облік основних напрямків діяльності, готувати звіти;

діяльності, готувати звіти;

- планувати роботу менеджера, використовувати тайм-менеджмент;
- використовувати методичні підходи до розрахунку економічної ефективності управлінської праці;

- прогнозувати оперативну обстановку в районах обслуговування та на об'єктах, обсяг основних робіт підрозділів, що очікуються на прогнозний період;

комунікація:

- здійснювати взаємозв'язок суб'єктів з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності.

автономія та відповідальність:

- здатність до планування, організації, мотивації та контролю дій керівника для досягнення цілей організації; самостійного прийняття управлінських рішень в межах встановлених повноважень, відповідати за результати своєї діяльності.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти очна (денна)
Статус дисципліни	обов'язкова професійна
Рік підготовки	2022-2023
Семестр	1
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
- лекції (годин)	20
- практичні заняття (годин)	
- семінарські заняття (годин)	24
- лабораторні заняття (годин)	
- курсовий проект (робота) (годин)	
- інші види занять (годин)	
- самостійна робота (годин)	46

- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	
- підсумковий контроль (диференційний залік)	диференційний залік

Передумови для вивчення дисципліни

Наявність освітнього ступеня бакалавра.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Управління пожежною безпекою» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
Розробляти, обґрунтовувати та реалізовувати ефективні заходи, спрямовані на регулювання та забезпечення пожежної безпеки	ПРН 19
Застосовувати на практиці теорії прийняття управлінських рішень у складних непередбачуваних умовах	ПРН 24

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність до превентивного і оперативного планування, управління заходами безпеки професійної діяльності.	ПК 19

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні основи розробки, прийняття управлінських рішень

Тема 1.1. Сутність та зміст управління. Цілі та завдання управління. Принципи, методи та функції управління.

Тема 1.2. Загальні поняття управлінських рішень та взаємозв'язок з функціями управління.

Тема 1.3. Керівництво та лідерство.

Тема 1.4. Поняття організаційної структури управління, її сутність.

Тема 1.5. Процес управління та його інформаційне забезпечення.

МОДУЛЬ 2. Методи і прийоми, які використовуються персоналом управління при розробці і прийнятті рішень

Тема 2.1. Класифікація управлінських рішень і вимоги до них.

Тема 2.2. Системний підхід в розробці, прийнятті та реалізації управлінських рішень. Ефективність прийняття управлінських рішень.

Тема 2.3. Управлінські технології у сфері професійної діяльності.

Тема 2.4. Оптимізація управлінських рішень.

Тема 2.5. Стратегічне та ситуаційне управління організацією.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма				
	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота
1-й семестр					

Модуль 1. Теоретико-методологічні основи розробки, прийняття і реалізації управлінських рішень						
Тема 1.1	8	2	2		4	
Тема 1.2	8	2	2		4	
Тема 1.3.	8	2	2		4	
Тема 1.4	10	2	4		4	
Тема 1.5	8	2	2		4	
Разом за модулем 1	42	10	12		20	
Модуль 2. Методи і прийоми, які використовуються персоналом управління при розробці і прийнятті рішень						
Тема 2.1	8	2	2		4	
Тема 2.2	8	2	2		4	
Тема 2.3	8	2	2		4	
Тема 2.4	10	2	2		6	
Тема 2.5	14	2	4		8	
Разом за модулем 2	48	10	12		26	
Разом	90	20	24		46	

Форми та методи навчання і викладання

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

МН1. Словесні методи навчання (спонукають здобувачів до створення в уяві певного образу, приведення попередніх знань до усвідомлення нових явищ та понять).

МН2. Практичні методи навчання (сприяють формуванню вмінь і навичок, логічному завершенню ланки пізнавального процесу стосовно конкретної теми або розділу).

МН3. Наочні методи навчання (передбачають демонстрацію, ілюстрацію та спостереження (сприймання процесів без втручання у ці процеси)).

МН4. Робота з навчально-методичною літературою та відоеметод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання.

МН5. Самостійна робота (спрямована на використання набутих знань при розв'язанні програмних завдань).

Інноваційні методи навчання:

1. Інноваційні методи навчання з використанням технічних ресурсів (відкрита освіта через соціальні мережі та вебресурси, BYOD (Bring your own devices), освіта на події(онлайн-заходи), заняття з використанням 3D-турів).

2. Методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички – softskills (ділові ігри, форуми, завдання з пошуку інформації, наукові доповіді, конкурси, моделювання ситуацій за умов невизначеності результатів; під час таких занять здобувачі вчаться бути демократичними, спілкуватись з іншими людьми, критично мислити, ухвалювати обґрунтовані рішення).

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційний залік.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	А	відмінно
80–89	В	добре
65–79	С	

55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі індивідуального опитування. У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти виконують модульні контрольні роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційного заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль № 1	Лекції	5	1	5
	Семінарські заняття	6	4	24
	Модульна контрольна робота	1	21	21
Разом за модуль № 1				50
Модуль № 2	Лекції	5	1	5
	Семінарські заняття	6	4	24
	Модульна контрольна робота	1	21	21
Разом за модуль № 2				50
Разом за поточний контроль				100
II. Індивідуальна самостійна робота				0
III. Диференційний залік				0
Разом за всі види навчальної роботи				100

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на *лекційному занятті* (оцінюється від 0 до 1 балів):

1 бал – здобувач володіє навчальним матеріалом, орієнтується в конкретній темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

0 балів – здобувач не орієнтується в обговорюваній тематиці, не знаходить відповіді на проблемні питання (за змістом лекції), у висловлюваннях щодо окремих положень припускається суттєвих помилок.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка його подання, культура мовлення, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на *семінарському занятті*:

3-4 бали – питання розкрито в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни;

1-2 бали – питання розкрито, але обґрунтування відповіді недостатнє;

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи,

самостійність виконання.

Модульний контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт:

19-21 балів – здобувач володіє навчальним матеріалом в повному обсязі, відмінно орієнтується в конкретній темі та висловлює свої думки з наукової точки зору, пропонує власне вирішення проблеми;

12-18 балів – здобувач частково володіє навчальним матеріалом та може окреслити деякі аспекти визначеної теми;

6-11 балів – здобувач поверхово володіє навчальним матеріалом і не може окреслити основні аспекти визначеної теми;

1-5 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкриває лише окремі положення, допускаючи при цьому суттєвих помилок;

0 балів – відповідь відсутня.

Перелік питань для підготовки до модульного контролю № 1:

1. Розкрити поняття “управління”.
2. Розповісти про управління в технічних, біологічних та соціальних системах.
3. Еволюція управління.
4. Закони науки управління.
5. Основні категорії управління.
6. Розкрити поняття “суб’єкт” та “об’єкт” управління.
7. Розкрити поняття елементарної системи управління.
8. Розкрити поняття цілі управління.
9. Місія – як головна ціль організації. Місія органів та підрозділів цивільного захисту.
10. Розкрити поняття стратегічних цілей.
11. Розкрити поняття задач, що стоять перед підрозділами цивільного захисту та працівниками.
12. Класифікація цілей управління.
13. “Цілі індивіду” серед цілей організації.
14. Метод побудови “дерева цілей”.
15. Вимоги, які пред’являються до цілей.
16. Розкрити поняття функцій управління.
17. Поняття прогнозування як функції управління .
18. Основні напрямки прогнозування протипожежного захисту.
19. “Планування” як функція управління.
20. “Організація” як функція управління.
21. Розкрити поняття “організація”.
22. “Мотивація” як функція управління, її складові.
23. Розкрити поняття теорії потреб за А. Маслоу.
24. “Контроль” як функція управління, її важливість.
25. Система та етапи контролю.
26. Організаційно-функціональна побудова. Їх місце в системі ДСНС України.
27. Лінійна структура управління, її переваги та недоліки.
28. Функціональна структура управління, її переваги та недоліки.
29. Лінійно-функціональна структура управління, її переваги та недоліки.
30. Розкрити поняття принципів управління, їх види.
31. Розкрити поняття методів управління, їх види.
32. Розкрити зміст організаційно-розпорядчих методів управління.
33. Розповісти про організаційні методи управління. Порядок їх застосування.
34. Розповісти про методи розпорядчого впливу. Порядок їх застосування.
35. Розповісти про методи дисциплінарного впливу.
36. Розкрити зміст соціально-психологічних методів управління.

37. Розкрити зміст економічних методів управління.

Перелік питань для підготовки до модульного контролю № 2:

1. Поняття плану. Вимоги до планів. Система планів у сфері професійної діяльності.
2. Зміст, порядок складання та затвердження перспективних і поточних планів роботи органів та підрозділів цивільного захисту.
3. Організація контролю за виконанням планів.
4. Методи планування. Вимоги, які пред'являються до планів.
5. Сіткове планування діяльності у сфері цивільного захисту. Сіткові графіки.
6. Роботи, події та шляхи в сіткових графіках.
7. Види робіт у сіткових моделях: дійсна робота, робота очікування, фіктивна робота.
8. Поняття події у сітковому плануванні. Початкові та заключні події. Ранній та пізній терміни настання подій.
9. Поняття шляху у сітковому плануванні, повний, критичний і некритичний шляхи.
10. Поняття роботи у сітковому плануванні. Ранній та пізній початок (закінчення) робіт.
11. Порядок побудови сіткових графіків, вимоги до їх побудови.
12. Стилі керівництва
13. Поняття малих груп та їх розвиток
14. Наукові основи формування колективу
15. Сутність та методи прогнозування в органах ЦЗ
16. Поняття та види моделювання в органах ЦЗ
17. Моделювання оперативних пожежних обставин
18. Моделювання оперативної діяльності органів ЦЗ
19. Поняття оперативної пожежної обстановки
20. Методи розробки управлінських рішень
21. Процес управління
22. Інформаційне забезпечення управлінських рішень
23. Місце і роль рішень в управлінні. Етапи розробки рішень.
24. Вимоги, що пред'являються до управлінських рішень.
25. Класифікація управлінських рішень.
26. Організація робіт щодо виконання рішень та контролю за їх реалізацією.
27. Ефективність системи управління.
28. Основні аспекти змісту процесу управління.
29. Розробка рішень в бінарних та багатоальтернативних ситуаціях.
30. Бінарні та багатоальтернативні рішення.
31. Управлінські рішення та їх оптимізація
32. Поняття управлінського рішення та його види
33. Класифікація управлінських рішень
34. Визначення необхідної кількості підрозділів цивільного захисту та місць їх розміщення.
35. Види та класифікація моделей
36. Поняття одночасної зайнятості оперативних пожежних відділень. Розрахунки. Шляхи вирішення проблеми.
37. Поняття системного підходу.

Політика викладання навчальної дисципліни

Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

Недопустимість пропусків та запізнь на заняття.

Неприпустимість користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття без дозволу науково-педагогічного працівника.

Дотримання здобувачами вищої освіти політики доброчесності під час виконання модульних контрольних робіт та під час підсумкового контролю.

Виконання інших вимог, що не суперечать законодавству України та нормативним

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Монографія "Державне регулювання валового регіонального продукту як чинник сталого розвитку регіону".- Харків: Друкарня Мадрид, 2016. – 200 с.
2. Основи управління: курс лекцій / Укладачі Т.А. Гончарова, О.І. Ляшевська, Соболев О.М., В.В. Тютюнник.– Х.: НУЦЗУ, 2019. – 183 с.
3. Ляшевська О.І. Вісник Національного університету цивільного захисту України //«Вдосконалення державного регулювання соціально-економічного розвитку регіону»: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во НУЦЗУ, 2016. – Вип. 2 (5). – 388 с. – (Серія "Державне управління").
4. Ляшевська О.І. Вісник Національного університету цивільного захисту України // «Вдосконалення державного регулювання у фінансуванні інноваційної діяльності регіону» зб. наук. пр. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2017. – Вип. 1 (6). 434 с.– (Серія "Державне управління").
5. Ляшевська О.І., Писклакова О. О., Руденко С. Ю. Вісник Національного університету цивільного захисту України // «Державне регулювання стратегічного управління організацією» зб. наук. пр. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2018. – Вип. 1 (8). 542 с.– (Серія "Державне управління").
6. Ляшевська О.І., Яценко О.А. Вісник Національного університету цивільного захисту України // «Державне управління інноваційним розвитком сталого розвитку регіонів» зб. наук. пр. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2019. – Вип. 1 (10). 397 с.– (Серія "Державне управління").
7. Ляшевська О.І., Яценко О.А. Вісник Національного університету цивільного захисту України // «Теоретичні аспекти щодо формування механізмів регіонального управління» Державне управління інноваційним розвитком сталого розвитку регіонів» зб. наук. пр. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2020. – Вип. 2 (13). 579с.– (Серія "Державне управління").
8. Альбошій О.В., Кулешов М.М., Калашніков О.О., Рашкевич С.А., Труш О.О. Основи управління в органах і підрозділах МНС України. Навчальний посібник. / За ред. канд. психол. наук, доцента В.П. Садкового. – Харків: УЦЗУ, 2007. – 311 с.
9. Бандурка О.М., Соболев В.О. Теорія та методи роботи з персоналом в ОВС.–Х.: Університет внутрішніх справ, 2000.
10. Виноградський М.Д., С.В. Беляєва, А.М. Виноградська, О.М. Шканова. Управління персоналом: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 504 с.
11. Колпаков В.М. Теорія та практика прийняття управлінських рішень. Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2000.
12. Михайлова Л.І. Управління персоналом. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
13. Новіков Б.В., Сініок Г.Ф., Круш П.В. Основи адміністративного менеджменту: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 560 с.
14. Освітньо-професійна програма «управління пожежною безпекою» підготовки магістра зі спеціальності 261 «Пожежна безпека» галузь знань 26 «Цивільна безпека», 2021 р.
15. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI // Голос України. – 2012.– листопад (№ 220 (5470)). – С. 4–20.

Розробник:

Викладач кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту, кандидат наук з державного управління, доцент

Олена ЛЯШЕВСЬКА